

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 1 / 2021

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 20, številka 1 / 2021
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Glavni, odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)

Uredniški odbor / sodelavci: Anja Uršič, Brane But, Metka Pavšič, Miha Srebrnjak,
Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Vida Črnivec

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo in prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev in strokovnjakov vseh podpornih služb ter drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahtevata jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestilo avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

KAZALO

UVODNIK: Društvo Svetloba – prvo društvo na področju očesnih bolezni v Sloveniji

Slavica Bukovec Zupanič

AVTOPORTRET: Brigita Kosi

Iskreno sem prepričana, da je slabovidnost v marsičem lahko tudi prednost

POPOTNIŠKI UTRINKI: Slepí in slabovidni ponovno na Slovenski planinski poti (1. del)

Sabina Dermota

INTEGRACIJA: Druženje na daljavo – način za ohranjanje socialnih veščin v času pandemije

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: Poenostavljena vloga za varstveni dodatek, seznam pravic iz javnih sredstev

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Rezultati projekta in nove upravičene možnosti za razvoj programov Centra IRIS

Mag. Nina Čelešnik Kozamernik

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev navigacijske aplikacije Lazarillo in aplikacije VocalEyes AI

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Microsoft ponuja razpoznavo in sintezo govora v slovenščini, Želite pretvoriti format datoteke hitro in enostavno

Brane But

OGLASNA DESKA: Triglav bo moj

Jože Šibila

NOVIČKE: Sejem SightCity iz Frankfurta na svetovni splet, Discord – nova alternativa programu Skype, Nova tehnološka pridobitev za slepe in slabovidne, PayPal na voljo v Slovenskem jeziku

Miha Srebrnjak

MEDNARODNE NOVIČKE: Program Ustvarjalna Evropa, Projekt PARVIS, Posvet Evropske zveze slepih glede Strategije o invalidnosti 2021–2030, Izjava Svetovne organizacije slepih ob dnevu brajice, Generalna skupščina WBU-ICEVI 2021

Anja Uršič

UVODNIK: Društvo Svetloba – prvo društvo na področju očesnih bolezni v Sloveniji

Strokovnjaki in oboleli v medsebojni pomoči

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

V Sloveniji poznamo številna društva, ki vključujejo bolnike z najrazličnejšimi boleznimi. Med njimi pa do nedavna ni bilo nobenega s področja očesnih obolenj. To se je spremenilo v lanskem letu z ustanovitvijo Svetlobe, društva, ki združuje obolele za redkimi boleznimi oči na genetski osnovi. O aktivnostih in načrtih društva, ki deluje na precej sodoben način, bo spregovorila njegova ustanoviteljica in predsednica Mihela Gorše.

»Začniva torej na začetku, s kratko predstavitvijo vašega društva.«

»Društvo Svetloba združuje obolele za redkimi boleznimi oči na genetski osnovi. Zelo poenostavljeno lahko rečemo, da so skupna značilnost tovrstnih bolezni distrofije v makuli in mrežnici. Nekaj primerov teh bolezni: Behcetova bolezen, Biettijeva kristalna distrofija, idiopatska intrakranialna hipertenzija, pigmentna retinopatija, retinoblastom, Usherjev sindrom, Leberjeva kongenitalna amavroza, avtosomni dominantni keratitis itd.«

»Kaj vse lahko najdemo v delovnem programu društva in kaj ste si kot njegova predsednica zadali ob ustanovitvi?«

»Osnovni namen ustanovitve društva Svetloba je, da bi se oboleli medsebojno povezovali, si pomagali in izmenjevali izkušnje, si delili pomembne informacije, si stali ob strani. Seveda si želimo tudi druženja v sproščenem okolju, ko nam bo uspelo premagati koronavirus.

Bližina človeka, ki te res lahko razume do najglobljih strahov, s katerimi se ob izgubi vida ali počasnem a nepovratnem izgubljanju soočamo, je zame dragocena ... Prav ta bližina, ki si jo kot ljudje lahko podarimo, je moje vodilo v funkciji predsednice društva.

Izjemna nadgradnja osnovnega namena pa je sodelovanje z vrhunskimi slovenskimi oftalmologi: prof. Markom Hawlino, doc. dr. Martino Jarc Vidmar in asist. dr. Ano Fakin. Pripravljali nam bodo predavanja o boleznih, ki nas v društvu združujejo, poleg tega pa nas bodo seznanjali z novimi metodami in tehnikami na področju zdravljenja. Načrtujemo videokonference, na katerih bodo odgovarjali na naša vprašanja. Vesela in počaščena sem, da sta prof. Hawlina in doc. dr. Jarc Vidmarjeva tudi med ustanovnimi člani društva.«

»Vaše društvo deluje na dokaj sodoben način, predvsem imam v mislih objave na spletni strani in družbenih omrežjih. Kaj vse lahko zainteresirani najdejo na njih?«

»Na naši spletni strani vas že čakajo tri predavanja naših vrhunskih oftalmologov, ki na poljuden način predstavljajo distrofije v makuli in rumeni pegi ter pigmentno retinopatijo. Predstavljeni so primeri obolelih in njihovo zdravljenje, pomen genetskih raziskav pri zdravljenju in dedovanju in druge zanimive podrobnosti. Med drugim nas dr. Jarčeva seznanja, da je zdravilo, s katerim zdravijo Covid-19, zelo toksično za mrežnico.

V društvu smo prepričani, da se z boleznijo lažje in hitreje soočiš, če jo poznaš. Druga zelo pomembna iztočnica za predstavitve bolezni pa je seznanjanje družinskih članov in širše javnosti.

Na spletni strani in FB strani so vsem zainteresiranim na voljo tri življenjske zgodbe članic društva. Posneli so kratke filmčke, kjer Tanja, Metka in Mihela govorijo o življenju z retinopatijo pigmentozo, ki popolnoma odvzame vid ali pa povzroči vsaj hudo slabovidnost. Njihove zgodbe so zgodbe pogumnih in čustvenih žensk, ki jih je bolezen večkrat spravila na kolena, a so vedno znova zbrale moči in niso dovolile, da kvaliteta njihovega življenja popolnoma pade.«

»Tudi v tem času se pri vas dogaja veliko novega. Navedite nam nekaj aktualnih projektov.«

»Na FB strani predstavljamo še eno članico, Marijo Meri Tišler, obolelo za pigmentno retinopatijo. V zrelem obdobju je odkrila svoj talent za slikanje. Predstavljamo njeno zgodbo in nekaj slik, saj lepo pokažejo, kako pomembna je ustvarjalnost – ne le za preseganje oviranosti kot sta slepota in slabovidnost, temveč možnost izražanja na umetniški način gradi tudi našo notranjo samopodobo in s tem notranjo moč.

Notranje močni pa smo lažje kos izzivom, ki jih prinaša življenje.

- V tem duhu bomo nadaljevali s predstavitvijo fotografa Branka Čeaka; identična diagnoza avtorja, pa morda še bolj poglobljeno razmišljanje o bolezni in odnosu do sveta, s predstavitvijo fotografij.
- Nismo še omenili projekta Slep in slabovidni v času kovida. Pisali smo si lepa, dolga razmišljanja in s tematiko še nadaljujemo. Zelo pa je odzvanjal 20-dnevni podporni praznični projekt Voščila. Nek gospod nam je celo posvetil svojo pesem. Vse je še na ogled.
- Morda še novica, da se bo naš član Marko Mikulin posvetil podpori bolnikom z genetsko mitohondrijsko boleznijo LHON - Leberjeva hereditarna optična neuropatija.
- Zelo pomembna dejavnost je tudi stroka. V tem koledarskem letu bodo mesečni pogovori z nevrooftalmologi. V januarju smo imeli Zoom srečanje s prof. Markom Hawlino, v februarju pogovor z asist. dr. Ano Fakin, ki je doktorirala iz Usherjevega sindroma, v marcu pa sledi doc. dr. Martina Jarc Vidmar. Nato bomo nadaljevali v tem vrstnem redu. V kratkem bomo objavili tudi nove prispevke nevrooftalmologov in genetikov na naši FB strani.«

»Ob koncu pogovora, ga. Mihela Gorše, predsednica društva Svetloba, še vaše povabilo za naše bralce.«

»Vljudno vabljeni, da nas spremljate na FB strani Društva Svetloba ter na spletni strani: drustvosvetloba.si. Informacije lahko dobite tudi po mailu:

info@drustvosvetloba.si

ter po telefonu 051 609 982.«

Na vrh

AVTOPORTRET: Brigita Kosi

Iskreno sem prepričana, da je slabovidnost v marsičem lahko tudi prednost

#2

V tokratnem avtoportretu se predstavljam Brigita Kosi, zaposlena na Zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenije. V prispevku opišem svoje otroštvo, izkušnjo slabovidnosti, čas šolanja, različne aktivnosti, v katere sem se vključevala z željo po pridobivanju znanja in zorenja. Spregovorim tudi o poklicnih izkušnjah, pripomočkih, ki mi pomagajo v vsakdanu, ter o tistem, kar mi je najdragocenejše.

Če bi se morala predstaviti v enem stavku, bi rekla, da sem oseba, ki ljubi življenje, sončna jutra, iskrenost, srečevanja z ljudmi, učenje in spoznavanje novega, knjige, nevihte ... Če pa se imam možnost predstaviti malo podrobneje, se mi zdi najbolje, da začnem na začetku.

Mama je že kmalu po rojstvu ugotovila, da se odzovem na njen glas ali dotik, medtem ko njene prisotnosti, če stopi k meni in me pogleda ali pred menoj premika roko, ne opazim. Ta ugotovitev jo je navdala s strahom, skrbjo in žalostjo. Ko je svojo zaskrbljenost izrazila sorodnikom ali prijateljem, ji ti niso verjeli, saj je moj razvoj sicer potekal zelo normalno – nič ni bilo drugače, nič se ni opazilo. Svoja opažanja je povedala pediatrinji. Tudi ona ji sprva ni verjela, tolažila jo je, češ da so bile opravljene že vse preiskave. Ko pa je tudi sama poskusila s premikanjem roke pred mojimi očmi in nisem na to nič reagirala, me je takoj poslala na dodatne preglede. Oftalmologi so ugotovili prirojeno sivo mreno. Še pred prvim rojstnim dnevom so mi tako opravili dve operaciji na očeh. Kar je pomenilo dolgotrajno ločenost od družine. Takrat starši še niso imeli možnosti bivati s svojim otrokom v bolnici, kar je za mojo mamo še danes zelo boleče. Obema operacijama je v predšolskem obdobju sledila še ena. Rezultat vseh je moj ostanek vida, ki je na boljšem očesu 10 %, na slabšem pa 3 %.

Na zgodnje otroštvo imam izjemno lepe spomine. Bilo je polno iger s prijatelji, čudovitih zgodb, ki mi jih je brala mama, potepanj po bližnji okolici, petja in barv. Že kot majhna deklica sem oboževala barve in risanje. Risala sem, ko sem čakala mamo na pošti, da plača položnice, na banki, da dvigne ali položi denar, medtem, ko sva bili na obisku pri njeni prijateljici, ki ni imela otrok, in celo medtem, ko mi je brala. Prebrala mi je res veliko zgodb in spomnim se, da sem imela že takrat knjige res rada. Poleg vsebine in ilustracij se prav dobro spomnim, da sem vsako knjigo, ki sem jo dobila v roke, tudi povohala in prav vsaka je imela čisto svoj vonj. Moja mama pa je znala še nekaj, kar je bilo za tisti čas precej nenavadno. Znala se je igrati z nami na igrišču in se čisto neopazno umakniti, ko je pri igri nismo več potrebovali. Do 5. leta starosti sem obiskovala običajen vrtec, na katerega imam lepe spomine. V tem obdobju se še nisem zavedala, da se v čem bistveno razlikujem od ostalih vrstnikov.

Megleno se spominjam dneva, ko je na »obisk« prišel nekdanji učitelj iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino, danes IRIS. Mami je razložil, da bom obiskovala posebno šolo za slepe in slabovidne, kjer imajo učitelje, ki so usposobljeni za delo s slepimi in slabovidnimi otroki, in mi bo zato tam mnogo lažje. Spomnim se grozljivega občutka, ki je takrat zavladal v prostoru. Nisem ga razumela. Spomnim se, da je učitelj govoril besede, s katerimi je hotel ublažiti te občutke, ampak bilo je kot bi besede izginjale v prazno. Nisem razumela, kaj pomeni šola za slepe in slabovidne, kaj pomeni obiskovati takšno šolo in tudi tega ne, zakaj bi jo morala obiskovati. Saj vendar delam in znam iste stvari kot moji prijatelji. Potem so se stvari odvijale zelo hitro. V spominu imam dan, ko me je mama z avtobusom prvič peljala v Zavod za slepo in slabovidno mladino. Spomnim se, da sem jo med vožnjo vprašala: »Mami, zakaj me daješ stran?« Res nisem videla prav nobenega razloga za to, da bi morala obiskovati »drugačno šolo«.

Moji prvi spomini na Zavod so zaznamovani z mislijo, da se je gotovo zgodila pomota, da jaz pač ne sodim tja. Zato sem se tudi trudila za to, da v Zavodu ne bi imela prijateljev, ker jaz tam tako ali tako ne bom ostala. Kljub trdnemu prepričanju o tem, da ne sodim v Zavod, sem tam opravila celo osnovno šolo. In kljub odločitvi, da v Zavodu ne želim in ne potrebujem prijateljev, so se s časom spletla mnoga prijateljstva. Dobro se spomnim dne, ko me je ena od učiteljic v zavodu peljala v kabinet, kjer je bilo mnogo različnih lup. Povabila mi je, da jih preizkusim. Zame je bilo to kot bi odkrila čisto nov svet, kjer tudi jaz lahko stvari vidim. Preizkusila sem mnogo lup in si naposled izbrala eno. Od takrat naprej je bila lupa vedno z mano. Lahko sem brala vse knjige – tudi tiste z majhnimi črkami. Bilo je super. Kljub mnogim lepim stvarim pa zelo dolgo nisem mogla razumeti in sprejeti dejstva, da moram v Zavodu ostajati čez teden. Vem, da je bilo to izjemno težko tudi za mojo mamo, ki je iskala in našla načine, da sva kljub temu lahko preživeli čim več časa skupaj. Ob ponedeljkih sem prihajala med zadnjimi – tik pred poukom. Ob sredah me je prihajala iskat takoj po kosilu, nazaj me je pripeljala v četrtek tik pred poukom. V petek je hodila pome takoj po kosilu. Kljub vsemu trudu, da bi čim več časa preživela v domačem okolju, je dejstvo, da obiskujem »šolo za slepe in slabovidne«, vodilo k vedno večji izolaciji v domačem okolju. Izgubila sem skoraj vse prijatelje iz zgodnjega otroštva. Bolj ko se je iztekal čas osnovne šole, bolj jasno sem vedela, da si šolanje želim nadaljevati v običajni srednji šoli. Sočasno pa je tudi rastlo zavedanje o moji drugačnosti. Z zaključkom osnovnošolskega izobraževanja in vstopom v srednjo šolo so se mi začela zastavljati različna, zame takrat izredno težka in neprijetna vprašanja. Občutek sem imela, da nimam realne predstave o ničemer. Spraševala sem se o lastni vrednosti, sposobnosti, o tem, kako lahko prikrijem lastno slabovidnost... Na drugi strani pa je bila protiutež tem vprašanjem, dvomom in strahovom želja po pripadnosti svetu videčih. Temu svetu sem si želela pripadati z vsem srcem, po drugi strani pa me je bilo tega sveta tudi izjemno strah. Me bodo v običajni srednji šoli sošolci in profesorji sprejeli takšno kot sem? Bom lahko sledila učnemu procesu? Vsem tem vprašanjem pa so se pridruževala tudi vsa ostala, tipično najstniška vprašanja.

S pomočjo svetovalne službe Zavoda za slepo in slabovidno mladino, kjer so si zelo želeli, da bi šolanje nadaljevala v Centru slepih v Škofji Loki, sem se odločila za srednjo aranžersko šolo. Za vpis vanjo je bilo takrat potrebno opraviti preizkus likovne nadarjenosti. Preizkus sem opravila zelo dobro in tako je bila izbira srednje šole končana.

Zelo dobro se spomnim svojega prvega šolskega dne v srednji šoli. Prišla sem malo prej, da bi si lahko izbrala prostor, kjer bom sedela. Sedla sem v prvo klopi. Obenem sem upala in se bala, da se bo kdo usedel poleg mene. Sosednje mesto ni ostalo prazno, ne takrat in tudi v prihodnje ne. S sošolci smo se dobro razumeli. Seveda pa si niti pod razno nisem upala vzeti v roko lupe in izpostaviti dejstva, da sem slabovidna. Svojo slabovidnost sem pred sošolci in profesorji skrivala kakšna dva meseca. Če sem morala prebrati domačo nalogo, sem govorila po spominu. Stvar je z veliko napora delovala do testa iz zgodovine. Test je učiteljica lastnoročno napisala s precej majhnimi pisanimi črkami. Takrat sem dojela, da imam samo dve možnosti: oddati prazen test in se ne izpostaviti, ali pa vzeti v roko lupo in tvegati. Glede na to, da so bili sošolci zaposleni z izpolnjevanjem testa, sem ocenila, da me morda ne bodo opazili in je vredno tvegati. Test ni bil pretežak in reševala sem ga hitro, da bi lahko čim prej pospravila lupo. Upala sem, da me ni nihče videl. Moji upi se seveda niso uresničili in med odmorom sem bila deležna mnogo večje pozornosti in vprašanj, kot bi si jih želela. Sošolce je lupa in vzrok za njeno uporabo izredno zanimala. Lupo in dejstvo, da sem slabovidna, so sprejeli zelo dobro. Po začetnem zanimanju se jim to ni zdelo nič posebnega. Takrat sem bila osvobodjena. Toliko energije, ki sem jo do takrat usmerjala v prikrivanje lastne slabovidnosti, je ostajalo za druge, veliko prijetnejše stvari. Kmalu po začetku pouka se je zgodilo še nekaj pomembnega. Učitelj za risanje je opazil moj trud, ki sem ga vlagala pri tem predmetu. Rezultat seveda ni odražal tega truda. Vprašal me je, ali naj me oceni glede na moj trud ali glede na rezultat? Odgovorila sem mu z vprašanjem: Kako pa ocenjujete ostale? In sva bila dogovorjena. 5 nisem pri tem predmetu imela nikoli. Bila sem pa ponosna sprva na 3 in malo kasneje na 4.

Od 2. letnika srednje šole dalje sem vedela, da želim po srednji šoli študirati specialno pedagogiko – takrat defektologijo. Želela sem delati s slepimi in slabovidnimi. Med srednješolskimi leti sem spoznala tudi fanta, ki je kasneje postal moj mož. V srednji šoli in še nekaj let med študijem specialne pedagogike sva tudi oba igrala v gledališču slepih in slabovidnih Nasmeh. To mi je dalo veliko izkušenj z nastopanjem, zavedanjem lastnega telesa, sproščenosti v improvizaciji in spoznavanja čudovitih ljudi.

Študijska leta so bila zame polna različnih dogajanj, saj sem vseskozi preverjala različna področja, kjer lahko delujejo specialni pedagogi. Slabovidnost me v tem obdobju ni več obremenjevala. Lupe mi ni bilo več težko potegniti iz žepa in iz tega je izhajalo dejstvo, da sem bila lahko mnogo bolj suverena in sproščena. Skozi vsa leta študija sem sodelovala pri skupini Vera in Luč. Ta skupina združuje osebe z duševno prizadetostjo, njihove starše in sorojence ter mlade, ki želijo del poti prehoditi z njimi. Ti ljudje so me naučili ogromno. Naučili so me, da je vsako življenje veličastno in neprecenljivo. Od njih sem se učila osredotočenosti na bistveno in resnično. Imela sem se možnost preizkusiti v številnih različnih vlogah in vse te izkušnje so mi kasneje prišle zelo prav.

To obdobje je zelo zaznamovala tudi skupina Dotik, v kateri sem sodelovala od ustanovitve dalje. Skupina je delovala pri Medobčinskem društvu slep in slabovidnih Ljubljana. Sestavljali smo jo slepi, slabovidni in videči študentje prostovoljci. Sprva smo se posvečali predvsem učni pomoči slepim in slabovidnim osnovnošolcem in srednješolcem ter druženju z njimi. Počasi pa se je naše delovanje širilo tudi na druga področja. Skušali smo narediti premik na področju dostopnosti trgovin in restavracij in še mnogo drugega. V tej skupini sem se učila zaznavanja potreb različnih skupin ljudi, pisanja razpisov, vodenja skupine, nujenja pomoči, sodelovanja s starši in različnimi ustanovami in še veliko drugega.

Med pridobivanjem teoretičnega znanja na fakulteti mi je bilo ves čas jasno, da moram pridobiti tudi čim več praktičnih izkušenj. Zato sem izkoristila vsako priložnost za sodelovanje z različnimi ustanovami, kjer sem opravljala obvezno študijsko prakso in tudi precej študentskega dela. Med drugim sem že takrat sodelovala tudi na različnih seminarjih, ki jih je izvajala Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Prvo zaposlitev sem dobila takoj po diplomi. V vlogi sem slabovidnost izpostavila kot prednost. Iskreno sem bila prepričana takrat in sem še danes, da je izkušnja slabovidnosti lahko tudi prednost, saj omogoča razumevanje ostalih ljudi s posebnimi potrebami na povsem drugačnem nivoju.

Kljub moji želji, da bi delala s slepimi in slabovidnimi, moja prva zaposlitev ni bila s tega področja. Zaposlila sem se kot specialni pedagog na osnovni šoli. Moja naloga je bila koordinacija in izvajanje dodatne strokovne pomoči. Otroci so mi takoj zlezli pod kožo, pa tudi s sodelavci sem se dobro razumela. Kljub temu pa nisem bila povsem zadovoljna; zelo me je motilo, da sem do otrok s težavami prišla prepozno, navadno v 4. ali 5. razredu, ko so že imeli slabe ocene in prepogosto porušeno zaupanje vase. Sledil je boj za pozitivne ocene, časa za delanje na osnovah, ki so potrebne za razumevanje in uspešnejše delo, pa ni bilo. Zato sem z veseljem in veliko željo, da bi me izbrali, poslala vlogo za prosto delovno mesto, ki ga je razpisala Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Tako sem se zaposlila na delovnem mestu koordinator programov. Odgovorna sem bila za različne programe, najdlje pa za programe za družine s slepim ali slabovidnim članom ter za program Mreža spremljevalcev slepih in slabovidnih. Zdelo se mi je, da sem natančno tam, kjer moram biti. Svoje delo sem se ves čas trudila opravljati z dvojno odgovornostjo – z odgovornostjo strokovnjaka in z odgovornostjo slabovidne osebe, ki ima možnost pomagati drugim slepim in slabovidnim.

Pri svojem poklicnem delu še vedno uporabljam povečevalno steklo, ki je vedno v mojem žepu. Imam večji računalniški zaslon. Ostalih tehničnih pripomočkov pri delu zaenkrat ne potrebujem, potrebne pa so številne drobne prilagoditve, ki se mi danes zdijo povsem samoumevne kot npr. planer z močnejšimi črtami, pisalo, ki za seboj pušča močnejšo sled. Morda je največja prilagoditev izbira kraja bivanja. Ker sva oba z možem slabovidna, je bila logična izbira kraja bivanja Ljubljana, saj na ta način lahko živiva poklicno in družinsko življenje z največjo mero samostojnosti in neodvisnosti.

Poleg moje poklicne poti pa je zame tudi zelo pomembno dejstvo, da sem žena možu, zaradi katerega je vse lažje in mogoče, in mama štirim otrokom, ki me učijo postavljanja mej, sočutja, nežnosti, pristnosti ter tega, da je samo en prostor na svetu, kjer smo resnično nenadomestljivi, in to je družina.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: **Slepi in slabovidni ponovno na Slovenski planinski poti (1. del)**

Avtorica: *Sabina Dermota*

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

V prejšnji številki revije smo v rubriki integracija lahko prebrali zapis o inkluzijskih pohodih, ki jih organizira Odbor za invalide pri Planinski zvezi Slovenije. Tokrat pa iz prvega dela prispevka s planinsko tematiko izvemo, zakaj in kako je prišlo do ideje, da slepi in slabovidni planinci ponovno prehodimo Slovensko planinsko pot oziroma, kakor so jo včasih imenovali, transverzalo. Kaj to sploh je, od kod ideja zanjo in kdo je njen pobudnik in ustanovitelj. Predvsem pa, s čigavo pomočjo nam bo to tudi uspelo.

Čeravno pravijo, da se po jutru dan pozna, za 23. junij 2019 tega ne bi mogli reči. Deževno jutro me je skoraj že prepričalo, da ostanem doma, a želja po novem doživetju je bila močnejša od moči dežja. Za ta dan sta namreč Planinska zveza Slovenije in MDSS Nova Gorica napovedala prijetno druženje na Čavnu v okviru akcije Stopiva skupaj, osvojiva vrh. Slepi in slabovidni planinci smo skupaj s člani Planinskega društva Ajdovščina ter člani Lions kluba Nova Gorica preživeli čudovit dan. Na poti navzdol me je spremljal Jurček Nowakk, vodja odbora planinstvo za invalide/OPP pri Planinski zvezi Slovenije. Poznanstvo z njim me je vzpodbudilo, da iz rokava potegnem svojo veliko željo. Že kar nekaj časa sem si namreč želela, da bi lahko slepi in slabovidni planinci skupaj osvojili Slovensko planinsko pot.

Slovenija je čudovita dežela, kjer je narava na majhnem delu ustvarila razkošje različnih naravnih lepot. Česa takšnega ni nikjer v Evropi. Kar tri četrtine slovenskega ozemlja pokriva hriboviti in gorati svet. Zato ni čudno, da smo Slovenci tako navezani na gore. Svet, ki je v davni prebivalstvu nudil predvsem zatočišče in ponujal dodatne možnosti preživetja, ima danes drugačen pomen. Danes se v sodobnem načinu življenja ljudje vedno znova vračamo v naravo, ker tam najdemo duševni mir in novo življenjsko energijo. Če se v tvojo zavest naselijo prelepe podobe narave in prijetna doživetja, si to želiš deliti tudi z drugimi. Iz teh čudovitih vzgibov je profesor Ivan Šumljak leta 1950 prešel na čudovito zamisel, da bi najlepše dele naše domovine povezal s posebno potjo - transverzalo. A še slutil ni, kakšne razsežnosti bo dobila ta njegova ideja. Danes, 70 let kasneje, imamo 630 kilometrov urejenih planinski poti, ki med seboj povezujejo najzanimivejše vrhove in najpomembnejše planinske kočice od Mariborskega Pohorja do Ankarana. Rdeče-bela znamenja - markacije nas skozi pohorske gozdove vodijo v osrčje prepadnih sten, skalovja in snežišč Kamniško-Savinjskih Alp, v osrčje karavanškega pogorja. Mimo brezen, jezer, slapov in čez najvišje vrhove v Julijskih Alpah. Ter nas mimo kraških vrtač in blagih obmorskih gričev pripeljejo do obale Jadranskega morja. Vsak delček na tej poti v različnih letnih časih ponuja svoje značilnosti in naravno lepoto. Predstavlja pa nam tudi značilnosti človeškega življenja ob poti: kulturo, arhitekturo, človeške navade in kulinariko. Skratka neprecenljivo bogastvo naše domovine in našega človeka.

Že naši slepi in slabovidni predhodniki so se zelo dobro zavedali, kako pomembno je gibanje za njihovo telesno zdravje. Sedeč poklic telefonista, ki so ga po večini opravljali, jih je namreč prisilil, da si v prostem času privoščijo čim več gibanja na svežem zraku. Hkrati pa so bili po naravi živahni fantje, polni energije in odprti za druženje. Ne nazadnje pa tudi dobri pevci, kar jih je, zlasti v planinskih kočah še dodatno povezal z drugimi planinci. V okviru Kulturno-prosvetnega športno-rekreativnega društva slepih in slabovidnih »KAREL JERAJ« so se povezali s Slovensko planinsko matico, kjer so našli spremljevalce in podpornike. Najprej so se lotili osvajanja Triglava, nato pa celotne slovenske transverzale. Vsako leto so vzeli teden dni dopusta in po posameznih etapah prehodili celotno pot. Imela sem to čast, da sem dobro poznala enega od teh gospodov. Vsakič, ko sva se srečala, me je povprašal, kje kaj hodim in ali sem že bila na tisti planini ali na oni gori. Nato pa je tudi sam pripovedoval, kako je bilo, ko so šli na Grintavec ali na Krn, ali o tem, kako je bilo, ko so teden dni bivali na Komni. Zgodb ni nikoli zmanjkalo in vse bolj sem spoštovala njihovo prehojeno pot. To je bil tudi eden od motivov, da sem si želela sodobno različico transverzale obuditi in jo prehoditi skupaj s svojimi slepimi in slabovidnimi kolegi.

Jurček Nowakk in Marjeta Čič sta dva od ustanoviteljev odbora planinstvo za invalide/OPP pri Planinski zvezi Slovenije (PIN/OPP). V različnih akcijah sta doslej že povezala in organizirala vrsto planinskih dogodkov, katerih poglobitveni namen je omogočiti aktivno preživljanje prostega časa na svežem zraku čim širšemu številu ljudi z gibalno ali senzorno oviranostjo. Pokazalo se je, da je moja ideja našla pravega naslovnika in kaj kmalu se je pričelo skupno sodelovanje. Prek KPŠRD »KAREL JERAJ« se nas je povezal 38 slepih in slabovidnih, ki si želimo v družbi kolegov in prijateljev osvojiti Slovensko planinsko pot ali vsaj del le-te. Ker pa tega ne zmoremo brez pomoči videčih spremljevalcev, sta nam naproti prišla Marjeta in Jurček. Z njuno pomočjo in pod okriljem PZS smo bili tako na Pohorju ob Mariborski koči 8. februarja 2020 priča podpisa listine o medsebojnem sodelovanju. Podpisali so jo: generalni sekretar Planinske zveze Slovenije Matej Planko, Luka Oven za Slovensko Karitas, načelnica in načelnik Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov Irena Mrak Merhar in Žiga Kovačič ter Jasna Vinder za Zvezo tabornikov Slovenije. Tako so bili ustvarjeni formalni pogoji za začetek akcije Slepimi in slabovidni planinci po Slovenski planinski poti (SSP po SPP).

Prostovoljci teh organizacij ter člani krajevnih planinskih društev so na vseh dosedanjih pohodih naši spremljevalci in vodniki. Nekateri od njih imajo že nekaj teoretičnega in tudi praktičnega znanja o vodenju slepih. V resnici pa smo mi sami tako različni, da se spremljevalci sproti prilagajajo našim željam in načinu hoje. Tisti, ki so prvič z nami, so na začetku kar malo zaskrbljeni in v dvomih, a po kakem kilometru korak vsem lažje steče in pot mine hitro, še prehitro. Načrtovali smo, da bi letos v dnevnik SPP odtisnili vsaj 15 žigov, a nam je korona to preprečila. Sedaj smo veseli, da jih imamo vsaj 6.

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Druženje na daljavo – način za ohranjanje socialnih veščin v času pandemije

Petkova Zoom kavica, postrežena z bogatimi vsebinami

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Dobrodošli na klepetu ob kavici! Kljub ukrepom za omejevanje širjenja virusa COVID-19 s povabilom mislim čisto resno. Slepí in slabovidni se namreč srečujemo »ob kavici« vsak petek prek aplikacije Zoom. Torej, dobimo se na Petkovi Zoom kavici! Moj sogovornik bo Dušan Brešar Mlakar, moderator večine srečanj. Na začetku in ob koncu pogovora se nama bo pridružila še Brigita Kosi, idejna avtorica projekta.

Vprašanje: »Kakšna je torej bila pot od ideje do realizacije projekta?«

Odgovor: Brigita: »Vse se je začelo na usposabljanju za nove spremljevalce programa Mreža spremljevalcev slepih in slabovidnih, ki je potekalo na daljavo prek Zooma. Na njem je sodelovalo tudi nekaj slepih in slabovidnih izvajalcev. Med odmorom in po usposabljanju smo se pogovarjali o tem, da potrebujemo varno okolje, v katerem bi lahko raziskovali delovanje Zooma. Potrebovali smo odgovore na vprašanja kot so: Kam natančno moram gledati, da gledam v kamero? Kaj lahko naredim, da Jaws ne bo moteč? Kaj vse zajame kamera? Kaj Zoom omogoča? ...

Zato smo se na Zvezi odločili, da začnemo z Zoom kavicami, ki so bile sprva res namenjene spoznavanju Zooma. Osnove uporabe aplikacije smo spoznali v prvih nekaj srečanjih. Obisk Zoom kavic je bil dober, vedno bolj pa se je kazalo, da je to tudi dober način druženja med ljudmi v času odsotnosti drugih možnosti za druženje. Zato smo se na Zvezi odločili, da z Zoom kavicami nadaljujemo tudi po poletnih počitnicah. Sklenili smo, da bodo namenjene pogovorom o različnih aktualnih temah. Zelo veseli smo, kadar predlogi za teme pridejo s strani slepih in slabovidnih.«

Dušan: »V času prve korona krize marca in aprila 2020 sem delal od doma, kar je zelo ugodno vplivalo na družinske odnose. Imeli smo se res fajn. Žena, ki uči na osnovni šoli, je za potrebe izobraževanja na daljavo začela uporabljati Zoom. Ker je to novejša tehnologija, mi pa stari in težje učljivi, je pri tem imela težave. S sinom, ki je rojen tik pred koncem tisočletja, v prvem letu mojega službovanja na Zvezi, sva ji pomagala.

Priznam, rekel sem ji, da me ta program ne zanima!

Da se zarečenega kruha poje največ, se je pokazalo tudi v mojem primeru. Ko sem se v začetku junija vrnil v službo na Kotnikovo 32, so me prosili za sodelovanje v Tednu slepih, ki je trajal od 1. 6. do 6. 6. 2020. Določili so me za vodjo pogovorne dejavnosti, takrat smo jo imenovali Zmenek na slepo. Obeh poimenovanj, Zoom kavica in Zmenek na slepo, se je sicer domislila Brigita Kosi.

Prva petkova Zoom kavica je bila 19. 6. 2020. S Suzano Bevk sva se pogovarjala o letovanju in certifikatih. 6. 11. smo začeli na novo.«

Vprašanje: »Kaj vpliva na izbor tematike ali gosta?«

Dušan: »Trudim se, da so Petkove Zoom kavice zanimive in aktualne. Izbiram jih sam, ko sem v krizi, pa pokličem Brigito Kosi, ki je že sodelovala skupaj z Adelo Anzelc. Pogovarjali smo se z videčimi, ki s slepimi in slabovidnimi sodelujejo v skupini »Družabništvo preko telefona«. Spomladi pa načrtujemo temo o izletih – brez avtomobila.

Lahko rečem, da imam proste roke in moralno podporo vodje programov in vodstva Zveze.

Največ predlogov, o čem bi se lahko pogovarjali, mi je poslala Sanja Kos, sledijo Brigita Kosi ter še nekaj posameznikov. Oglasijo se tudi posamezniki, ki bi se radi sami predstavili.

Če se le da, poskušam ujeti aktualnost dogodkov:

- tik pred počitnicami 2020 je potekal pogovor s Suzano Bevk o letovanju in certifikatih,
- z Branetom Butom smo se vključili v javno razpravo o spremembi Zakona o osebni asistenci,
- predstavili smo nagrajeni projekt MDSS Nova Gorica, takoj po tistem, ko so prejeli EU nagrado,
- s Sabino Šegula sem se malo po novem letu pogovarjal o novoletni okrasitvi Vatikana.

Februarske kavice pa so bile bolj kulturniško obarvane.«

Vprašanje: »Katere Zoom kavice pa so bile najbolj izstopajoče?«

Dušan: »Brane But je bil moj gost kar trikrat. Pravice in ugodnosti slepih in slabovidnih so zapletena tema, ki jo g. Brane But zelo dobro pozna in predstavlja. Slepoti je njegova teorija in praksa.

Če omenim še dve tiskovni konferenci in ZoomBrajico, ker gre za isto publiko, sta bili dvakrat moji gostji urednica pri založbi Mladinska knjiga Alenka Veler in multiustvarjalka Simona Semenič.

Najbolj sem užival v pogovoru z dr. Sabino Šegula o njenem cvetju ter o dolgoletnem okraševanju Vatikana za Veliko noč in novo leto.

Vedno sem rad v družbi z Andrejem Rozmanom Rozo. Zadnja dva pogovora sta bila nenačrtovana in hipna ideja. Rozo sem srečal malo pred knjižnim sejmom. Najprej sem ga vprašal po zdravju in delu. Potem pa po sodelovanju.

Sabina Šegula je malo pred božičem na lastno iniciativo prišla okrasiti smrečico v knjižnico. Dogovorila sva se za pogovor po novem letu, čeprav sem na ta datum načrtoval nekaj drugega.

Najbolj je ljudi navdušila Simona Semenič na tiskovni konferenci ob izidu njenega mladinskega romana v zvoku in brajici. O romanu Skrivno društvo KRVZ smo se pogovarjali tudi na t. i. ZoomBrajici, instant nadomestku tekmovanja v branju in pisanju v brajevi pisavi.

Največji dosežek: Urednica za mladinsko literaturo pri Mladinski knjigi, Alenka Veler, je ponudila, da skupaj izdajamo mladinske knjige. Lani smo izdali Simono Semenič, letos bi naj bi prišel na vrsto Vinko Möderndorfer. Več o tem drugič in drugje.«

Vprašanje: »Kot udeleženka srečanj ugotavljam, da ima moderator vedno dobro zalogo informacij o temi ali o gostu. Kako je torej s samo pripravo?«

Dušan: »Že od nekdaj se na vsak pogovor pripravim. Zberem več gradiva, kot ga uporabim. So pa izkušnje pri vodenju pogovorov zelo pomembne. Pred začetkom imam vedno tremo. Kaj pa če ne bo nikogar? Strah me je predvsem zaradi gosta. Kako mu bom to pojasnil? Kaj bom rekel? Pa se vedno dobro izteče. Hvala vsem, ki se udeležujete.«

Vprašanje: Koliko petkovih Zoom kavic ste že postregli in kakšen je odziv članov?«

Dušan: »No, pa še malo statistike. Do danes, 12. februarja 2021, je bilo 16 srečanj. Če k temu dodam še 2 tiskovni konferenci in ZoomBrajico, skupaj 18.

Največ sodelujočih je bilo 15. 1. 2021, ko je pogovor tekel o spremembi Zakona o osebni asistenci. Bilo jih je 40 ali pa še kakšen več.

Najmanj, 15, jih je bilo ob predstavitvi zbornika Od točkopisa do e-bralca. Je bilo pa največ razpravljajočih. Običajno število sodelujočih je več kot 20.

Na 18 srečanjih je sodelovalo 367 ljudi oziroma 125 ljudi se je srečanja udeležilo vsaj enkrat (strokovno: enkratnih/neponovljivih uporabnikov).

Najdaljša Petkova Zoom kavica je bila v četrtek 24.12. 2020, o aplikacijah za slepe in slabovidne. Trajala je več kot 2 uri.

O najkrajši težko govorimo, ker večina srečanj traja od ene ure do ure in petnajst. Kakšno minuto več ali manj.

Največ novinark (5) je bilo na tiskovni konferenci ob predstavitvi knjige Staneta Padežnika »Brez slepomišenja«.

Najbolj vročo kavico smo spili 29.1. 21 pri »E-bralcu«.

Vprašanje: »Aplikacija Zoom je sicer dokaj enostavna, pa vendarle povzroča slepim in slabovidnim težave. Kako jim pomagata?«

Dušan: »Možnost vklopa v srečanje je malo po 9. uri. Do 10. ure se ljudje prosto pogovarjajo in družijo. Prednost je tudi ta, da je link ves čas isti. Včasih z (novim) udeležencem naredim preizkus tudi med tednom.

Za tiste, ki imajo težave s prijavo, je med 9.00 in 10.00 vedno na voljo pomoč po telefonu na številki 01 4700 250. Rok Fiamengo pomaga vsem, ki ga pokličejo. Pri odpravljanju problemov si pomagajo udeleženci tudi med seboj, kar na licu mesta. Lahko torej govorimo tudi o medsebojni pomoči ali samopomoči oziroma izmenjavi izkušenj.

Največ težav povzroča vklop kamere ali mikrofona. Moteč je tudi Jaws, ki ga nekateri ne znajo izklopiti oziroma ne znajo preklopiti na mikrofona. Velike probleme imajo tudi tisti, ki nimajo inštaliranega Zooma. Nekateri so se že naučili dvigniti roko (alt Y).«

Vprašanje: »Nam boste postregli s petkovo virtualno kavico tudi v prihodnje? Morebitni načrti?«

Brigita: »Vsi si že želimo, da bi lahko zadihali s polnimi pljuči, se srečali in objeli v živo. Do takrat pa je prav, da ne zaspimo in raziščemo nove možnosti, ki nam bodo morda lahko popestrile in obogatile dneve tudi v času, ko to ne bo več edina možnost za druženje.«

Dušan: »Mislim, da bodo petkove Zoom kavice trajale vsaj toliko časa kot korona, če ne še dlje. Lahko se pogovarjamo samo o intenzivnosti oziroma frekventnosti srečevanja. Ja, načrti so; razmišljamo, kako ljudem, ki so prisotni, postreči s piškoti ...«

No, o piškotih zaenkrat še ni ne duha ne sluha. So pa Petkove Zoom kavice vseskozi postregle z vabljivimi vsebinami, tako da udeleženci sladkih priboljškov niti ne pogrešamo preveč!

[Na vrh](#)

INVALIDSKO VARSTVO: Poenostavljena vloga za varstveni dodatek, seznam pravic iz javnih sredstev

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti daje velik poudarek tudi poenostavljenju sistema uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Zato so poenostavili vlogo za uveljavljanje pravice do varstvenega dodatka, s katero lahko oseba hkrati uveljavlja tudi pravico do denarne socialne pomoči.

Varstveni dodatek je namenjen starejšim osebam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Oseba lahko s to vlogo hkrati uveljavlja tudi pravico do denarne socialne pomoči. Ob izpolnjevanju pogojev do denarne socialne pomoči je oseba upravičena tudi do pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, če ni zavarovana iz drugega naslova, določenega z zakonom, ki ureja zdravstveno zavarovanje.

Upravičenec do varstvenega dodatka ni upravičen do pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev. V kolikor oseba želi uveljavljati tudi ostale pravice iz javnih sredstev (subvencija najemnine, otroški dodatek, subvencija vrtca, državna štipendija), mora na center za socialno delo oddati Enotno vlogo za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Višina in cenzus varstvenega dodatka

Višina je odvisna od cenzusa za varstveni dodatek in lastnega dohodka. Od 1. 8. 2019 je cenzus za varstveni dodatek za samsko osebo 591,20 evrov, maksimalna višina pa znaša 189,02 EUR (razlika med višino denarne socialne pomoči 402,18 EUR in cenzusom za varstveni dodatek).

Pravice iz javnih sredstev

Socialno ogroženi imajo iz sistema socialnega varstva, ki se financira iz državnega proračuna, na podlagi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev oziroma Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre) 15 pravic iz javnih sredstev. Med njimi tudi do varstvenega dodatka. Z varstvenim dodatkom se upravičencem za čas prebivanja v Republiki Sloveniji zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ...), in niso stroški za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb.

Pravice iz javnih sredstev:

- varstveni dodatek
- denarna socialna pomoč
- izredna denarna socialna pomoči (posebna oblika denarne socialne pomoči)
- posebne oblike izredne denarne socialne pomoči po smrti družinskega člana (t. i. posmrtnina)

- posebne oblike izredne denarne socialne pomoči kot pomoč pri kritju stroškov pogreba (t. i. pogrebnina)
- subvencija najemnine
- otroški dodatek
- državna štipendija
- znižanje plačila vrtca
- subvencija malice za učence in dijake
- subvencija kosila za učence
- oprostitvev plačila socialnovarstvenih storitev
- prispevek k plačilu družinskega pomočnika
- pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev
- pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje.

Obrazec za vlogo za varstveni dodatek in denarno socialno pomoč dobite na naslednji povezavi:

<https://www.gov.si/assets/Vloga-za-varstveni-dodatek.pdf>

Vir: www.mddsz.gov.si

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Rezultati projekta in nove upravičene možnosti za razvoj programov Centra IRIS

Avtor: Mag. Nina Čelešnik Kozamernik, koordinatorica projekta

V članku predstavljamo glavne rezultate projekta po skupinah, rezultate projekta v številkah od marca 2017 do septembra 2020, zaključno mnenje zunanje evalvatorke projekta doc. dr. Aksinje Kermauner, ki pravi, da je bil projekt odlično zastavljen, pazljivo načrtovan in izjemno vestno izpeljan. V zaključku pa predstavljamo, kako bomo dejavnosti projekta nadaljevali v bodoče.

V 3. številki leta 2017, smo vas obvestili o začetku projekta Centra IRIS - Centra za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne z naslovom Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (v nadaljevanju PPPU). Projekt sta financirala Evropski socialni sklad in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in se je septembra 2020 uradno zaključil, z dejavnostmi pa se nadaljuje vsaj še 2 leti.

Delo v projektu je bilo razdeljeno v 4 skupine in je pokrivalo vsa področja slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov ter njihovih družin od rojstva do vstopa na trg delovne sile; prav tako pa so bile posamezne vsebine namenjene otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Naloge strokovnega centra so, poleg izvajanja javno veljavnih programov za otroke s posebnimi potrebami, še sledeče:

- prepoznavanje in diagnostika posebnih potreb – izvajalo se je v 1. skupini,
- svetovanje in podpora – izvajalo se je v 1., 2., 3. in 4. skupini,
- izdelava didaktičnih pripomočkov – izvajalo se je v 4. skupini ter
- razvoj strokovnega dela – izvajalo se je v 1., 3. in 4. skupini.

V nadaljevanju predstavljamo glavne rezultate projekta.

Rezultati dela 1. skupine, Celostna ocena:

- pregledani in kupljeni testi;
- oblikovanje dokumentacije, protokolov, predlog normativne in kadrovske ureditve celostne ocene;
- izdelano orodje za celostno diagnostiko;
- izobraževanje na temo celostne ocene;
- prikazane možnosti sodelovanja z drugimi institucijami, ki opravljajo diagnostiko na področju strokovnega centra;
- priprava dokumentov, npr. Kriteriji za vključitev v predšolski prilagojeni program v Centru IRIS za slepe in slabovidne; Smernice za prehode med različnimi vzgojno-izobraževalnimi programi ...

Rezultati dela 2. skupine, Razširjeni kurikulum:

- Izdelani protokoli za delo (protokol za izposojlo specialnih pripomočkov; za tečaj (taktilna senzibilizacija, socialne kompetence, veččutno učenje); za izvedbo bralnih veščin; za izvedbo tečaja računalništva; za izvedbo 10 ur dodatne strokovne pomoči; za delovno izkušnjo na Centru IRIS in delovno izkušnjo za en dan; za obravnavo na domu; za izvedbo mednarodnega tabora.
- Obravnave na domu. Rezultati: opolnomočenje staršev z ustreznimi prijemi in veščinami za spodbudno vzgojo otrok; zmanjševanje čustvenih stisk in anksioznih stanj pri starših; razvoj boljše samopodobe in zaupanja v lastne odločitve pri vzgoji in skrbi za otroka; odkriti tudi sorojenci z razvojnimi primanjkljaji, ki so bili ravno tako deležni obravnav na domu; napredek v vizualnem funkcioniranju otrok (stabilen očesni tik, podaljšana in stabilnejša vizualna pozornost, okrepljena pozornost v desni polovici vidnega polja); starši in ponekod tudi stari starši so usvojili pravilno tehniko izvedbe vaj vida v domačem okolju; starši so naredili prilagoditve bivalnega prostora ter selekcijo starosti otroka primernih igrač, ki jih imajo na razpolago doma; pri vzgoji in skrbi za otroka so starši potrebovali svetovanje pri postavljanju mej starim staršem. Sčasoma je njihova vzgoja postala bolj enotna. Po končanih obravnavah na domu so imeli starši redno supervizijo svojih vaj z otroki, psihoterapevtsko svetovanje in usmerjanje. Možnosti izvedbe obiskov/obravnav na domu so vse družine, ki so bile vključene v projekt, zelo pohvalile in so želele nadaljevati z obiski na domu tudi po zaključku projekta. Zelo opazen je bil tudi napredek staršev v poznavanju prilagojene opreme in pripomočkov, specialnih znanj, celostnega razvoja.
- Delavnice in tečaji (delavnica taktilne občutljivosti, tečaj računalništva (učenci s PPPU so se naučili 10-prstnega tipkanja, uporabo bližnjične tipke za hitrejšo uporabo računalnika ter organizacijo datotek na računalniku za lažje sledenje pouku, napredovali so v hitrosti zapisovanja na računalnik v primerjavi s hitrostjo ročnega zapisa, zapiski so bili boljše urejeni, pregledni in so jih udeleženci lahko brali za seboj), tečaj bralnih veščin (učenci s PPPU so se naučili primernih kompenzatornih strategij za lažje branje glede na individualno izkazane težave, vsi so napredovali v bralni hitrosti in tekočnosti branja, urili so vidni in slušni spomin ter pozornost, ki je pomembna za učinkovito branje, izboljšala se je tako hitrost branja kot tudi tekočnost, več branja doma), veččutna delavnica (učenci s PPPU so si lažje zapomnili podatke s pomočjo več čutil, seznanili so se z izkustvenim učenjem), tabor za razvoj socialnih veščin (učenci so se naučili kulture obnašanja na kulturnih prireditvah (obiski muzejev, bazenov, koncerta ...), naučili so se določenih plesnih gibov, na koncertu hiphop izvajalcev so lahko preizkusili svoje plesne sposobnosti, spoznali so osnove neverbalne komunikacije, ki jo uporabljamo pri govoru in izražanju čustev, učili so se primernega vključevanja in vzdrževanja pogovora ter vzpostavljanja očesnega stika oziroma da se z glavo obrnejo proti sogovorniku), delavnice oz. tečaji »Kdo sem in kam grem« in »Znam poskrbeti zase« (naučili so se vaj za sproščanje, poučili so se o spolnosti, o osebni negi, negi obraza, napredovali so v spretnostih kuhanja, zlaganja perila, pospravljanja).
- Omogočanje neposredne delovne izkušnje (delovna izkušnja za en dan, delovna izkušnja na Centru IRIS – Hostel šest pik, delovna izkušnja v Centru IRIS za daljše obdobje).
- Populacija otrok s PPPU ima na šoli že zagotovljeno dodatno strokovno pomoč, v okviru Strokovnega centra se je nudilo dodatno usposabljanje in pomoč v okviru ur računalništva in bralnih ur ter veččutnih delavnic in testiranja za skotopični sindrom/sindrom Helen Irlen. Izpostavlja se potreba po zagotavljanju pomoči učencem, ki so v procesu pridobivanja pomoči in zagotavljanja pomoči učencem s

specifičnimi učnimi težavami (v nadaljevanju SUT) oziroma učencem v procesu pridobivanja odločbe za PPPU. Zato se predlaga spremembo imena v Strokovni center za otroke s SUT in PPPU.

Aktivnosti za SUT in PPPU, ki se izvajajo v okviru Strokovnega centra so: veččutna delavnica, tečaj tipkanja (zelo zaželen), tečaj branja – mogoče v skupinski obliki ali na matični šoli otroka, preliminarno testiranje SNAP in predlogi za delo, prilagoditve in pripomočke glede na rezultate (zgodnja diagnostika, pomoč na 4. stopnji 5-stopenjskega modela pomoči – pomoč zunanje institucije, izposoja učbenikov, beril v povečanem tisku, prilagajanje tekmovanj za otroke z učnimi težavami in PPPU, izposoja pripomočkov (makete, zemljevidi, lupe), delavnice in seminarji (prilagajanje gradiv, specialni pripomočki, svetovanje za delo s SUT), testiranja za skotopični sindrom oz. sindrom Helen Irlen.

Rezultati dela 3. skupine, Svetovanje in izobraževanje:

- Izvedlo se je 15 šol za starše. Prispevki z analizo šole za starše so objavljeni na spletni strani SC: <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/sola-za-starse/>.
- Izvedlo se je 11 predavanj za starše s povabilom zunanjih strokovnjakov na različne teme: razvoj otroka, okvare vida in vpliv, CVI, hiperprotektivnost ...
- Narejeni so bili protokoli za organizacijo šole za starše, za organizacijo strokovnih predavanj, za prehode med okolji oziroma institucijami, za srečanje spremljevalcev slepih in slabovidnih otrok.
- Vzpostavljene so bile 4 skupine mentorjev (dijakov, študentov, staršev, zaposlenih slepih in slabovidnih). Cilj mentorstva je izmenjava izkušenj, opolnomočenje, razrešitev dilem in vprašanj z vrstniki oz. ljudmi z enakimi interesi, napredek v znanju, spretnostih.
- Predstavitev in seznanitev s pripomočki in specialno opremo v Centru IRIS v specializiranih učilnicah (orientacija in mobilnost, učilnice za pouk, vsakodnevni pripomočki, optični pripomočki).
- Izvedena so bila 4 srečanja spremljevalcev slepih in slabovidnih otrok na teme: Vloga in naloge spremljevalca slepega/slabovidnega otroka; Jaz in otrok, ki ga spremljam; Skotopični sindrom ali sindrom Helen Irlen; Vrt čutil; Jaz in moje izkušnje spremljevalca; Orientacija in mobilnost.
- Izvedeno je bilo izobraževanje za učitelje in druge strokovne delavce (za delodajalce, za učitelje različnih interesnih dejavnosti, za organizatorje PUD (praktično usposabljanje z delom)).
- Objavljen je bil seznam literarnih del, ki vključujejo temo posebnih potreb za pomoč pri ozaveščanju in izobraževanju delodajalcev, otrok in mladostnikov in ostale javnosti: <http://center-iris.si/preberite/>.
- Objavljeni so bili video posnetki z didaktičnimi in metodičnimi priporočili z namenom izobraževanja in informiranja vseh zainteresiranih in ozaveščanju širše javnosti na temo bele palice, zavezovanja vezalk, postiljanja postelje, videčega vodiča, vstavljanja lista v brajev stroj, razmišljanje učiteljev slepih in slabovidnih pri njihovem delu, pohoda ob 100-letnici šole za slepe in slabovidne, konference z mednarodno udeležbo, razmišljanja mladih slepih in slabovidnih o prihodnosti (dostopno na povezavi <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/izobrazevalni-video/>).

- Posnetih je bilo še 6 video posnetkov s predstavitvijo delovanja Strokovnega centra, Centra IRIS in praznovanja 100-letnice, vse z namenom promocije dejavnosti Centra. Dostopni so na: <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/aktivnosti-centra-iris-v-okviru-projekta/predstavitveni-videti/>.
- Izvajala so se testiranje za skotopični sindrom/sindrom Helen Irlen
- Pri skotopičnem sindromu oz. sindromu Helen Irlen gre za motnjo senzoričnega uravnavanja, ki povzroča vrsto simptomov, vključno s primanjkljaji v procesiranju vidnih informacij in občutljivostjo za svetlobo. Gre za problem s procesiranjem vidnih informacij v možganih, ne za problem z očmi. Opravljenih je bilo veliko testiranj, tudi oseb s PPPU in SUT, slabovidnih in slepih z ostankom vida. Več informacij na: <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/skotopicni-sindromsindrom-helen-irlen/>.

Rezultati dela 4. skupine, Strokovni center:

- Prilagajanje in tiskanje učnih gradiv v brajico (skupaj 5859 strani v brajici, 2150 strani običajnega besedila).
- Prilagajanje tekmovalnih pol (skupaj za 257 prijavljenih tekmovalcev narejenih 186 različnih prilagoditev pol za 72 tekmovalcev).
- Na novo izdelanih 10 tipnih slikanic: <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/tipne-knjige/>.
- Narejen je bil Katalog igrač, opreme in didaktičnih pripomočkov, ki je dostopen na: <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/strokovni-center/didakticni-pripomocki-na-izposoji/> in KATALOG IGRAČOTEKE, kjer si je možno ogledati igrače, ki so staršem slepih in slabovidnih otrok na voljo za izposajo na dom. Na voljo so različne igrače, namenjene vzpodbujanju vida, sluha, tipa in fine motorike.
- Izdelana je bila aplikacija za učenje brajice: Brajica za pametne naprave (telefone/tablice) z Android platformo. Aplikacija je namenjena učenju brajice za videče, slabovidne in slepe z ostankom vida. Aplikacija je trenutno namenjena učenju črk in števil. Dostopna je na https://play.google.com/store/apps/details?id=appinventor.ai_tomaz_dojnik.Brajica.
- Izdelani so bili tipni zemljevidi za 6. razred za geografijo (ekvator, poloble, toplotni pasovi ...) za slepe. Zemljevidi se pripravljajo še za slabovidne. Izdelanih je bilo tudi 30 prilagojenih zemljevidov za slabovidne. Zemljevidi za slabovidne služijo kot osnova za pripravo za zemljevide za slepe.
- Delovanje strokovnega centra (koordinacija in vodenje, izobraževanje strokovnega kadra, vzpostavitev informacijske točke, nakup strokovne literature, obveščanje javnosti in diseminacija, ozaveščanje in izobraževanje širše družbe, sodelovanje z različnimi ustanovami, ugotoviti učinkovitost in primernost organizacije za izvajanje dejavnosti strokovnega centra).
- Izdelani so bili protokoli za delo (nakupi, prilagoditev tipnih prikazov, izposoja didaktičnih materialov, vračilo pripomočkov in specialne opreme, brajevega stroja, učbenikov, protokol za prilagajanje in naročilo tekmovalnih pol, zemljevidov in prilagojenih gradiv, protokoli za izvedbo izobraževanja za zunanje obiskovalce).

Rezultati projekta v številkah od marca 2017 do septembra 2020 po letih

	2017	2018	2019	2020	Skupaj
Število vključenih otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami	16	199	129	24	368
Število vključenih družin	66 posameznikov	169 posameznikov	61 posameznikov	53 posameznikov	358 posameznikov
179 družin ob predpostavki, da sta se dejavnosti udeležila oba starša – kar je sicer prej izjema kot pravilo					
Število izvedenih izobraževanj	6	19	15	20	60
Število udeležencev na izobraževanjih	134	269	182	118	703
Število podpisanih dogovorov s sodelujočimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi ali drugimi institucijami	4	28	32	31	95

*Ljudje se lahko vsako leto menjajo.

Sklep glede na mnenje zunanje evalvatorke projekta doc. dr. Aksinje Kermauner; pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem

»Rezultati projekta so pokazali, da je bil projekt odlično zastavljen, pazljivo načrtovan in izjemno vestno izpeljan. Ob zaključku projekta se je izkazalo, da je bil v tem času ustvarjen model strokovnega centra, ki bi ga z nekaterimi dopolnitvami (predvsem z večjo finančno pomočjo in dodanim številom delavcem) lahko imeli za vzorčnega. Izdelan je bil koncept razvoja strokovnega dela za posamezni strokovni center z opredeljenimi kadrovskimi in materialnimi viri. Vse to so izvajalci projekta dosegli s trdim delom, ki je vodilo večkrat tudi v preobremenjenost, z inovativnimi rešitvami, s sodelovanjem in vertikalno ter horizontalnimi povezavami med ostalimi projekti in dejavnostmi.«

Kako naprej

V obdobju trajanja projekta se je pokazalo, da je Strokovni center nujno nadaljevati in nadgrajevati, predvsem še z vključevanjem večjega števila ljudi, da bi zmogli nuditi podporo slepim, slabovidnim otrokom, otrokom z okvaro vidne funkcije, njihovim družinam kot tudi otrokom in mladostnikom s PPPU in SUT.

Pripravljen je načrt dela za obdobje šolskega leta 2020/2021, ko se z dejavnostmi znotraj vseh 4 skupin nadaljuje. Po enem letu se delo ponovno evalvira in naredi program za novo šolsko leto.

Prepričani smo, da bomo postavili model strokovnega centra, s katerim bomo svojim uporabnikom lahko ponudili še več in še boljše.

Več informacij na: <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/>

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev navigacijske aplikacije Lazarillo in aplikacije VocalEyes AI

Avtor in sodelavec: *Safet Baltič*

V spodnjih vrsticah bom opisal dve aplikaciji, ki sta namenjeni slepim in slabovidnim uporabnikom. Prva (Lazarillo) je namenjena pomoči pri navigaciji, kot tudi za skeniranje naše okolice med gibanjem, ko istočasno z govorom naznanja različne kategorije lokacij, ki se nahajajo v naši bližini. Druga aplikacija (VocalEyes) je iz tako imenovane linije umetne inteligence; s pomočjo kamere prepoznava predmete v naši bližini in jih pretvarja v govor.

Lazarillo

Lazarillo je aplikacija za pomoč pri navigaciji, ki pri svojem delovanju zaznava in z govorom sporoča, kaj se nahaja v naši okolici med gibanjem. Njena uporaba je namenjena predvsem slepim in slabovidnim pri navigaciji skozi mestno okolje. Aplikacija je brezplačna in si jo lahko naložite z pomočjo aplikacije App Store. Ko odpremo aplikacijo, se na dnu zaslona prikažejo 4 zavihki po naslednjem vrstnem redu:

1. Exploration (raziskovanje); če označimo ta zavihek, se na zaslonu prikažejo naslednji elementi:

- Start exploration (prični raziskovanje); ko označimo to možnost, nam aplikacija z govorom prenaša podatke o raznih lokacijah med našim gibanjem,
- Where am I (kje sem); ko dvokliknemo ta gumb, nam govor pove našo natančno lokacijo,
- Search (išči), kjer odpremo polje za vpisovanje naslova lokacije, do katere si želimo. Ko najde naslov, dvokliknemo nanj in prikažejo se naslednje možnosti po vrstnem redu:
 - Share place (deli lokacijo), s čimer lahko pošljemo podatke najdene lokacije s pomočjo kratkega sporočila ali e-pošte,
 - Start tracking this place (Prični s sledenjem do te lokacije); če vklopimo to možnost, nas bo aplikacija na poti do cilja s pomočjo govora opozarjala o raznih lokacijah na naši poti,
 - Go walking (pojdi peš); če dvokliknemo to možnost, nam ponudi navigacijske aplikacije, s pomočjo katerih pridemo do željenega cilja,
 - Go by public transport (pojdi z javnim prevozom); ko dvokliknemo to možnost, nam ponovno ponudi navigacijske aplikacije,
 - Go by car (pojdi z avtomobilom), kjer nam ponovno ponudi navigacijske aplikacije,
 - Take an Uber (vzemi taksi s pomočjo Uberja); ko dvokliknemo to možnost, se odpre aplikacija Uber (če jo imamo naloženo), ki nam pomaga najti prost taksi (sicer storitev Uber še ni dostopna v Sloveniji),
 - Category filtering for exploration (Filter kategorij za raziskavo); pod to možnostjo si označimo lokacije, za katere želimo, da nam jih aplikacija s pomočjo

govora zaznava in sporoča na naši poti. Tukaj imate na izbiro 10 lokacijskih kategorij in sicer: transport, banks & ATMs (banke in bankomati), health (zdravstvene ustanove), food (hrana), stores (trgovine), arts & entertainment (umetnost in zabava), public buildings (javne ustanove), education facilities (izobraževalne ustanove), pubs & clubs (bari in klubi), lodging (namestitev). Ko označite ali vse ali pa zgolj željene možnosti, se le-te prikažejo na osnovnem zaslonu pod zavihkom Exploration (raziskava).

- Recently announced (zadnje napovedano); ko dvokliknemo ta gumb, nam pokaže zadnje napovedane lokacije.

Za tem so prikazane filtrirane kategorije, ki ste si jih označili; če dvokliknete na katero izmed njih, vam ponudi lokacije iz določene kategorije v radiusu 1 km od naše trenutne lokacije.

2. Favourites (priljubljene); v tem zavihku najdete priljubljene lokacije, ki ste jih shranili. Poleg tega pa se tukaj nahaja tudi gumb Add favourite (dodaj priljubljeno), kjer se prikažeta 2 možnosti, in sicer:

- Add favourite by address (dodaj priljubljeno z naslovom); če dvokliknete to možnost, se odpre polje za vpisovanje in iskanje naslova. Ko ga najdete, si ga shranite,
- Add favourite by GPS location (dodaj priljubljeno s pomočjo GPS lokacije); ko dvokliknemo ta gumb, se prikaže naslov lokacije, na kateri se trenutno nahajamo; ponudi nam, da jo shranimo.

3. News (novice); pod tretjim zavihkom se na zaslonu prikažejo obvestila in novosti, ki smo jih prejeli.

4. Settings (nastavitve); pod zadnjim zavihkom aplikacija ponudi naslednje možnosti:

- User (uporabnik); tukaj se prijavimo in ustvarimo uporabniški profil,
- Audio (zvok); tukaj nastavimo glasnost in hitrost govora ter njegovo sintezo,
- Voice announcements (glasovna obvestila), kjer nastavimo merske enote, s katerimi nas aplikacija obvešča o oddaljenosti do lokacij. Tukaj najdemo tudi dodatno nastavitvev, na kakšen način nam govor posreduje smer do lokacije; označimo lahko možnosti kot so: cardinal directions (kardinalne smeri), to so smeri neba, relative directions (relativne smeri), kar pomeni, da nas govor obvešča, če je lokacija spredaj, zadaj, levo ali desno, clock position (smer po uri), kjer pa nam govor sporoči smer do lokacije s pomočjo položaja urinih kazalcev,
- User interface (uporabniški vmesnik), kjer nastavimo, kako se prikazujejo kategorije: v oblike mreže ali po vrstnem redu,
- Miscellaneous (mešano); pod to možnostjo aplikacija ponudi nekaj podatkov kot so kontakt in spletna stran proizvajalca ter možnost Start tutorial (prični z navodili), kjer nas po korakih uči uporabe aplikacije.

Aplikacija za svoje delovanje uporablja prenos podatkov, je zelo preprosta za uporabo, nenazadnje pa je za razliko od nekaterih drugih sorodnih aplikacij brezplačna. Svetujem, da jo preizkusite.

VocalEyes AI

VocalEyes AI je aplikacija iz linije umetne inteligence. Najdete jo v App Store, je brezplačna, sicer pa zelo preprosta za uporabo. Pred njeno uporabo lahko tudi izklopite Voice Over, saj ima integrirano sintezo govora. Ko jo odpremo, se na zaslonu prikaže zgolj en gumb in v primeru, da uporabimo aplikacijo brez pomoči bralnika zaslona Voice Over, lahko z enkratnim dotikom zaslona zaženemo prepoznavo predmetov pred kamero. Sicer drži, da je prepoznavanje predmetov v naši okolici s to aplikacijo nenatančno, glede na enostavnost uporabe pa kljub temu priporočam njen preizkus.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Microsoft ponuja razpoznavo in sintezo govora v slovenščini, Želite pretvoriti format datoteke hitro in enostavno?

Avtor in sodelavec: *Brane But*

137. Microsoft ponuja razpoznavo in sintezo govora v slovenščini

Microsoft je posodobil spletno storitev Azure Speech Services, ki zdaj podpira razpoznavo in sintezo govora v večini jezikov Evropske unije, med drugimi tudi slovenščino. Azure Speech Services s pomočjo algoritmov umetne inteligence Neural TTS nudi tri različne storitve, ki utegnejo igrati pomembno vlogo pri razvoju nove generacije programov z interakcijo v naravnem (govorjenem) jeziku.

Prva storitev omogoča pretvorbo jezika v slovenski govorni jezik (Text-to-Speech). Trenutno so za slovenščino na voljo trije govorni vzorci (en ženski, dva moška), ki nudijo izredno kvalitetno branje besedila, kjer je skoraj nemogoče zaznati razliko med strojnim govorjenjem in človeškim govorom profesionalnega govornika. Delovanje je možno preizkusiti na naslednji povezavi:

<https://azure.microsoft.com/en-us/services/cognitive-services/text-to-speech/>

Druga storitev je najbrž najbolj zanimiva in težko pričakovana: omogoča namreč pretvorbo govora v besedilo v slovenščini (Speech-to-Text). Storitve cilja na aplikacije s podporo za glasovno upravljanje, prepisovanje pogovorov in analizo klicev v centrih za podporo strankam. Na spletni strani Azure Speech Services [demo program še ne podpira slovenščine](#), tako da na preizkus kakovosti razpoznave še čakamo.

Tretja storitev je prav tako zanimiva, saj omogoča neposredno prevajanje govora iz izvornega v enega izmed 70 podprtih jezikov. Tudi tu slovenščina še ni možna izbira za vir govora, je pa možno preizkusiti prevod iz poljubnega jezika v slovenščino, kjer so rezultati spodbudno dobri. Preizkusi na naslednji povezavi:

<https://azure.microsoft.com/en-us/services/cognitive-services/speech-translation/#features>

Storitve Azure Speech Services so na voljo predvsem razvijalcem programske opreme, ki lahko podpora za različne glasovne storitve vgradijo v svoje programe. Temu primerna je tudi cenovna politika Microsofta, ki storitev nudi kot plačljivo storitev v oblaku, cena pa je odvisna od količine besedila oziroma trajanja zvočnih posnetkov.

Za preizkus storitev Microsoft nudi celo brezplačni nivo storitev. Razpoznavo govora ne bomo plačali za posnetke dolžine do 5 ur na mesec. Enako velja za strojno prevajanje govora. Pri sintezi pa lahko računamo na brezplačno kvoto 5 milijonov znakov na mesec v standardnem načinu oziroma pol milijona, če uporabimo kvalitetnejši algoritem Neural TTS. Od tu dalje je treba plačati 0,844€ na uro zvočnega zapisa oziroma 1,181€ na uro, če je razpoznavna uporabljena na ciljni napravi (tipično za mobilne naprave).

Strojno prevajanje govora stane 2,11€ na uro zvočnega zapisa. Pri sintezi govora sta na voljo dve kvaliteti: 3,374€ na milijon znakov v standardni kvaliteti in 13,493€ na milijon znakov pri uporabi algoritma Neural TTS.

Vir: www.monitor.si (objavljeno 8. 2. 2021)

138. Želite pretvoriti format datoteke hitro in enostavno?

Imate kup dokumentov, ki jih morate pretvoriti iz Worda v PDF? Ali pa imate goro starih videoposnetkov in jih želite pretvoriti v MP4 format? Pretvorite katerokoli datoteko v katerikoli format kar na spletu. Ravno to ponuja spletna platforma [Convertio](https://convertio.co/). Uporabniku omogoča, da brez težav hitro in enostavno pretvori skoraj vsak format v praktično katerega koli. Podpirajo namreč do več kot 300 različnih formatov in do več kot 25600 različnih kombinacij pretvorb datotek.

Zakaj bi sploh pretvarjali format datoteke? En preprost razlog je ta, da tehnologija iz dneva v dan napreduje. V samo nekaj letih smo prešli iz spominskih medijev, ki zmorejo shranjevati maksimalno do 2 MB podatkov, do medijev, ki podpirajo shranjevanje tudi do 18 TB podatkov.

V tem času so se prav tako zamenjali številni formati. Tako smo pridobili več sto novih formatov, ki omogočajo, da obstoječe velike datoteke (tudi do nekaj gigabajtov) stisnemo na relativno majhne datoteke, ne da bi pri tem pretirano žrtvovali kakovost same vsebine.

Vse, kar potrebujete, je računalnik in internetna povezava. Pretvorbe se namreč izvajajo v oblaku in brez porabe lokalnih sistemskih virov. Prav tako so skoraj vse pretvorbe manjših datotek končane v manj kot minuti. Ker gre tukaj za spletno platformo, in ne za namestitveni program, lahko datoteke pretvarjamo tudi na mobilnih napravah.

Tudi za varnost je poskrbljeno, saj so vse naložene datoteke šifrirane in dostopa do njih nima nihče, niti sam ponudnik. Zagotavljajo popolni izbris vseh datotek v roku 24 ur. Prav tako poslujejo v skladu z Evropsko zakonodajo o varstvu osebnih podatkov (GDPR). Do sedaj so pretvorili več kot 700 milijonov datotek v skupni velikost prek 13 PB (13000 TB).

Več o tem najdete na naslednji povezavi:

<https://convertio.co/>

Vir: www.racunalniske-novice.com

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: **Triglav bo moj**

Avtor: *Jože Šibila*

V prispevku, ki je pred nami, beremo o izkušnji takorekoč slepe osebe, ki se je z veliko mero zagnanosti leta 1992 podala na Triglav. Spoznamo organizacijske težave, pa tudi dvome vase, skrbi in strahove, s katerimi se človek srečuje na tako zahtevni poti. S pomočjo dobrega spremljevalca, ki zna opozarjati na pasti visokogorja, z dobrimi opisi razgledov, okolice in seveda z dobro kondicijo pa lahko tudi oseba z okvaro vida doživi naporen, a prijeten vzpon na goro. Ob tem občuti zadovoljstvo nad osvojenim vrhom in nad samim seboj.

Zelo rad hodim v planine, tam najdem tolažbo, mir in energijo za premagovanje vseh ovir v vsakdanjem življenju, še posebej tistih, ki mi jih pod noge meče slabovidnost, skoraj slepota. Tako imam redkokdaj priložnost obiskati visoke planine in sem bil zelo vesel, obenem pa zaskrbljen, ko sem v letu 1992 prejel vabilo našega Planinskega društva na tridnevni izlet na Triglav.

Skupaj s kar 45 planinskimi navdušenci smo se pripeljali do Aljaževega doma v Dolini Vrat, kjer smo si pripravili vse potrebno za nadaljevanje poti. Takrat me je prvič stisnilo v grlu – le kako naj se lotim zahtevnega vzpona? Naj se obrnem in vrnem, ali naj prosim organizatorja za spremstvo in kje naj ga dobim? Kako bom sam premagal vse pasti „plezanja“, poznanega iz pripovedovanja kolegov planincev, ko je potrebno kar nekaj spretnosti za vzpon ob jeklenicah, prepadih in drugih pasteh. Očital sem si, zakaj za boga sem se odpravil na to pot brez spremljevalca, ki ga v tako kratkem času žal nisem uspel dobiti, saj primerno izkušenega v okolju, kjer živim, ni bilo moč najti. Na koncu sem sklenil, da bom tiho in poskusil priti čim dlje. Razdeljeni v tri skupine smo krenili na pot. Razvrščen sem bil v zadnjo, tretjo. Prav hitro smo prispeli do prvih skal in opazil sem invalida, ki je šel po isti poti brez nog po rokah – sicer z dvema spremljevalcema –, in takrat sem si rekel: „Če zmore on, bom tudi jaz!“. Po debeli uri hoje sem se znašel na repu kolone, za mano je bil le še zadnji vodnik, ki je že godrnjal, da bova morala pospešiti. Povedal sem mu, da mi kljub dobri kondiciji ne gre, ker preslabo vidim; pohodnik pred mano mi je namreč ušel in se nimam po nikomer ravnati. Dodal sem še, da se bom verjetno moral vrniti do avtobusa. Po kratkem premisleku mi je vodnik dejal, da se bo poskusil nekako dogovoriti z vodjo izleta in poklical ga je po radijski vezi. Medtem so me prežemali različni občutki in misli zaradi neodgovornega ravnanja. Po pogovoru z vodjo me je vodnik prijetno presenetil z novico, da sem dobil spremljevalca, ki mu je ime Vlado, le do njega me bo moral še spremljati. Ta me je res počakal in pogovorila sva se o mojih problemih z vidom, nato pa sva skupaj nadaljevala pot. Kaj hitro mi je dejal, da vidi, da sem dokaj spreten, da naj v tem slogu pogumno nadaljujem in povem, ko me bo kaj težilo ali ne bom več zmogel tempa.

Ko se po tolikem času spomnim izleta, še vedno čutim veliko hvaležnost do njega, saj mi je vlil pogum in upanje, da sem kljub preprekam in začetnim težavam uspel premagati celotno pot in priti do cilja. Prav tako sem hvaležen vsem pohodnikom iz naše skupine, da so imeli potrpljenje z mano, saj bi lahko marsikdo od njih hodil hitreje. Prišli smo do prvih klinov in vrvi, plezali po težko prehodnem terenu in skalah,

Žgalo nas je sonce, pogoji za vzpon so bili zame res težki; to je opazil tudi Vlado in me ves čas vzpodbujal, mi svetoval in pazil name, da sem stopil na primerno mesto, se zanesljivo oprijel ter nisem premikal kamnov in s tem ogrožal ostalih. Počasi sem začel uživati in naporna pot se mi je začela zdeti znosna, vrnila se mi je samozavest, tako da sem si rekel: „Zmogel bom!“. Pomislil sem tudi na to, kako lepo bi bilo, če bi vsaj malo bolje videl, kajti Vlado mi je opisoval rastline na poti, tako da sem si jih lahko živo predstavljal, dejansko in od blizu pa sem si ogledal planike v skalni razpoki; lepo je znal opisati tudi razgled in imenovati gore v vidnem polju. Pri studenčku ob Staničevi koči smo se ustavili za malico. Od vročine in naporov smo bili kar zdelani, nato pa sem slišal razgovor drugih o klicu na pomoč gorski reševalni službi oziroma reševalnemu helikopterju. Ne vedoč, za kaj točno gre, sem se hitro oglasil in zatrdil, da mi gre dobro in da bom zmogel, nato pa mi je vodnik pojasnil, da sta dva iz naše skupine omagala, se slabo počutita in potrebujeta hitro pomoč. In res je priletel helikopter ter ju odpeljal v dolino. Obhajati so me začeli mešani občutki in obžalovanje za vsakega od njiju, a moral sem misliti nase in na to, da se ne bo kaj takega zgodilo še meni.

Zvečer okrog sedme ure smo prispeli na Kredarico, kjer smo si pred odhodom na počitek ogledali še okolico z novo kapelo in napravili povzetek prehojene poti. Sam sem bil presrečen in ponosen na dosežek, ki sem ga imel za zmago, saj se mi je zdelo, kot da bi bil na samem vrhu gore, simbola slovenstva; nisem niti želel razmišljati o prihajajočem dnevu in novih preprekah, ki bi jih ta lahko prinesel. Vstali smo ob šestih zjutraj in opazili, da je zunaj oblačno in da pošteno piha zelo mrzel veter, ki bi nam na poti lahko prinesel neprijetno presenečenje, tako da smo odhod odložili za eno uro. Ker se je okrog osmih malo zjasnilo, smo krenili na pot. Kakšna razlika! Nisem mogel verjeti, da so še včeraj tako vroče skale lahko tako mrzle, da bi potreboval rokavice, ki pa jih nisem imel s sabo. Tu sem spoznal, kako mrzlih je lahko 8°C. Bolj smo se vzpenjali proti cilju, bolj me je bilo strah. Vlado je to opazil in mi dajal jasne napotke, kako naj stopam, da ne bom zdrsnil. Malo pod vrhom je glavni vodnik razglasil, da bomo pri Aljaževem stolpu na hitro opravili krst in slikanje, ter se čim hitreje začeli spuščati, ker nam preti nevihta.

Na vrhu sem občutil zadovoljstvo zaradi premagane poti in osvojenega vrha in prav nič me ni motil slab razgled, nad katerim so tarnali ostali – sam tako ali tako ničesar ne bi videl. Od predsednika društva sem dobil z vrvjo po zadnji plati, prejel čestitko in pohvalo za dobro preplezano pot ter naziv čisto pravega planinca. Pohvala mi je dobro dela, saj sem se tudi sam počutil kot zmagovalec, ker sem premagal slabiča v sebi in postal planinec, pa čeprav s tujo pomočjo. Tudi Vlado me je pohvalil in me obenem opozoril, da poti še zdaleč ni konec z zavzetjem vrha, saj se bo treba še vrniti v dolino. Po klinih in vrvi smo se začeli spuščati proti Malemu Triglavu, kjer mi je vodnik dejal, kako dobro je, da ne vidim prepada pod nami in naj še naprej uporabljam vse štiri za premagovanje zahtevnejših delov spusta. Velik problem so mi predstavljali prehodi melišč, ker sem izgubljal ravnotežje. Vse bolj me je nerviral tudi moj težak nahrbtnik, najraje bi ga izpraznil – a s tem bi onesnažil okolje, pa še hrana v njem mi je prišla zelo prav, ker me je lakota kar pogosto napadla, ko sem bil v planinah. Pot se je počasi zravnala. Ko smo prišli po Dolini Triglavskih jezer do prvega, se je v trenutku skril sonce, čemur je sledil močan naliv in oglušujoče treskanje. Skupina se je raztegnila, zaradi možnosti udara strele smo hodili vsaj deset metrov en za drugim. Kaj bi dal v tem trenutku za pohodne palice, pa jih žal

nisem imel s sabo. Z vodnikom sva vedno bolj zaostajala, ne vem kako dolgo sva hodila, a sva mokra kot miš le prišla do koč pri Triglavskih jezerih. Bil sem zbit kot snop, obenem pa vesel, da sem uspešno prestal planinski krst. V koči je bilo polno premočenih planincev, ki so čakali, da se za silo posušijo in se odpravijo na počitek.

Noč sem prespal kot ubit, ne spomnim se, da bi se mi kaj sanjalo, vem le, da po bujenju nisem imel volje vstati in nadaljevati poti. Najraje bi ostal kar tam, vsaj še pol dneva v postelji. Nekako sem se spravil na noge in se odvlekel pred koč, kjer sem zadihal svež zrak, čist in opran, skratka prečudovito jutro, kot ga lahko doživiš le v visokogorju, me je prebudilo in prerujen sem odšel na zajtrk. Po kakšni uri uživanja gorskega miru smo se odpravili proti Bogatinu. Pot se vlekla in čeprav smo imeli kar nekaj postankov, še danes ne vem, kje sem jemal voljo in moč, da sem na koncu le dočakal slap Savice, kjer nas je čakal tudi avtobus. V koči sem se Vladu lepo zahvalil za pomoč, razumevanje in potrpljenje, ki ga je imel vse tri dni, preživete z mano. Vlado mi je čestital za premagano pot, še posebej za pogum pri hoji v nevihti, in pohvalil mojo vzdržljivost. Vesel sem bil svojega podviga, pa tudi ponosen, da sem zmozel premagati tudi to preizkušnjo. V planinski dnevnik sem med drugim napisal: „... čudovito in lepo je na Triglavu, a nikoli več ne bom šel tja, kajti to lepoto je dovolj doživeti enkrat ...“

Moram še omeniti, da sem šel še na Peco, Raduho in Storžič in vedno je bilo lepo, saj sem poleg vseh naravnih lepot spoznal še dobre tovariše in prijatelje med ptujskimi planinci, ki radi pomagajo, zato prav vsem iskrena hvala. Takrat sem imel še upanje, da bom prehodil celotno slovensko planinsko pot, pa tega nisem uspel uresničiti.

Na vrh

NOVIČKE: Sejem SightCity iz Frankfurta na svetovni splet, Discord – nova alternativa programu Skype, Nova tehnološka pridobitev za slepe in slabovidne, PayPal na voljo v Slovenskem jeziku

Avtor in sodelavec: *Miha Srebrnjak*

Sejem SightCity iz Frankfurta na svetovni splet

Kot smo že navajeni, se je v zadnjem letu večina dogodkov odvila prek spleta. Zaradi epidemije Covid-19 in s prepovedjo množičnega zbiranja ljudi, izvedba dogodkov s fizično prisotnostjo trenutno še ni mogoča po celotni Evropi, kot tudi drugod po svetu. Kot kaže, bo epidemija še nekaj časa trajala, s tem pa tudi prepoved zbiranja ljudi in ostali omejevalni ukrepi.

Sejem bi se moral odviti v Frankfurtu med 19. in 21. majem, ti podatki o dogodku so bili objavljeni na njihovi uradni spletni strani. Vendar so se organizatorji pred nekaj dnevi odločili za spletni dogodek kot edino možnost za izvedbo sejma; v nasprotnem primeru bi ga morali, enako kot v lanskem letu, odpovedati. Datumi za izvedbo ostajajo nespremenjeni, natančna navodila ter možnost prijave na sejem pa še niso znani. Vse informacije naj bi bile znane v mesecu marcu.

Sejem SightCity je eden izmed največjih sejmov na svetu, namenjen slepim in slabovidnim. Na njem se predstavijo različna podjetja, ki za slepe in slabovidne razvijajo predvsem tehnične pripomočke kot so naprimer brajeve vrstice, lupe, brajevi pisalni stroji, vmes pa se najdejo tudi podjetja, ki predstavijo kakšno inovacijo.

VIR: <http://sightcity.net/en/index.php?lng=en>

Discord – nova alternativa programu Skype

Skype, program, ki omogoča glasovno in besedilno sporočanje, je bil med uporabniki po vsem svetu zelo priljubljen. Enako velja tudi za slepe in slabovidne, saj še danes prek njega komunicira ogromno uporabnikov. Vendar pa se v zadnjem letu na svetovni ravni pritožuje ogromno slepih in slabovidnih uporabnikov programa, da Skype z vsako novo posodobitvijo postaja manj dostopen za naše bralnike zaslonov. Če samo naštejemo nekaj primerov: skupinski pogovori se dolgo se nalagajo, ustvarjanje skupin je skoraj nemogoče, prav tako tudi dodajanje oseb med stike, ki postaja čedalje bolj težavno.

Ko nekoč zelo priljubljeni programi postajajo nedostopni, se običajno vedno pojavi alternativa, ki je boljša. In to lahko definitivno potrdim za program Discord. V primerjavi s programom Skype je tako za računalnike kot mobilne telefone v kombinaciji z Jaws, NVDA, Talkback ali Voice Over zelo dostopen. Samostojno lahko dodajamo nove stike, ustvarjamo skupine oziroma serverje ter klepetamo z ostalimi.

Discord je program, ki enako kot Skype, omogoča besedilno in glasovno sporočanje. Sprva je bil namenjen predvsem populaciji, ki se ukvarja z igranjem iger, vendar je v zadnjem času program postal popularen tudi med ostalimi uporabniki. Discord ima samo en minus za vse tiste, ki ne obvladate angleškega jezika, saj v slovenščini trenutno še ni na voljo.

VIR: <https://discord.com/>

Nova tehnološka pridobitev za slepe in slabovidne

Na semaforju, ki povezuje Borzni trg z Ul. Trento, so pred kratkim aktivirali informacijski sistem, ki slepim in slabovidnim omogoča interakcijo s semaforjem. To je mogoče po zaslugi naprave LETIsmart, ki jo je po zamisli Marina Attinija razvilo podjetje SCEN. Z napravo, ki jo lahko uporabniki vgradijo v belo palico ali kakšen drugi pripomoček, je mogoče slišati glas, ki pove, če je semafor zelen ali rdeč. Še več, slepi in slabovidni bodo z novim digitalnim pripomočkom lahko tudi izvedeli, v bližini katerega poslopja se nahajajo in koliko je od njega oddaljen semafor.

Funkcionalnost produkta je njegov izumitelj Attini predstavil v družbi tržaškega župana Roberta Dipiazze in predstavnikov družbe HeraLuce, ki upravlja mestne semaforje. Kot je povedal izumitelj, sicer član državnega odseka Italijanske zveze slepih in slabovidnih, gre za pomembno napravo, saj se bo z njo mogoče bolje orientirati v urbanem okolju. Inovativno tehnologijo nove naprave je mogoče aktivirati samo na tistih semaforjih, ki imajo na svojih drogovih že vgrajene semaforske zvočne tipke.

VIR: <https://www.primorski.eu/trzaska/nova-tehnoloska-pridobitev-za-slepe-in-slabovidne-video-DJ784467?fbclid=IwAR2AjHKIm3Irmxgl5JpiFF5QWZB3dcHAWrd3qfmAAGmklJiPljoNfwmz1s>

PayPal na voljo v slovenskem jeziku

Večina izmed vas je že slišala za plačilno metodo PayPal in verjetno ga marsikdo izmed vas tudi uporablja. Je eden izmed najbolj razširjenih plačilnih sistemov na svetu, saj omogoča varno plačevanje v spletnih trgovinah, storitev, lahko pa tudi pošljete denar prijatelju.

Kot velja za marsikatero drugo storitev, je bila ta do pred kratkim na voljo le v angleškem jeziku. S 24. 2. 2021 pa se je to spremenilo, saj so na PayPalovi spletni strani pod nastavitvami ponudili možnost spremembe jezika v slovenščino, prav tako pa so obvestilo o tem poslali po e-pošti.

To pomeni, da bo od zdaj naprej celoten proces plačevanja potekal v našem jeziku (prijava na PayPalovo spletno stran in potrditev plačila).

Najverjetneje pa bo podpora uporabnikom še vedno na voljo v angleškem, in ne slovenskem jeziku. No, lahko pa se pustimo presenetiti.

VIR: <https://www.paypal.com/>

[Na vrh](#)

MEDNARODNE NOVIČKE: Program Ustvarjalna Evropa, Projekt PARVIS, Posvet Evropske zveze slepih glede Strategije o invalidnosti 2021–2030, Izjava Svetovne organizacije slepih ob dnevu brajice, Generalna skupščina WBU-ICEVI 2021

Avtor: Anja Uršič

Prevod: Jure Škerl

Ustvarjalna Evropa 2021–2027: Sredstva EU za spodbujanje inkluzivnosti

14. decembra je bil končno dosežen konsenz med Evropskim parlamentom in članicami EU o programu Ustvarjalna Evropa za obdobje 2021–2027. Pravni dokumenti čakajo le še na zadnjo potrditev. Evropska zveza slepih (EBU) pozdravlja vključitev generalne klavzule, ki določa, da se bo cilje programa zasledovalo na načine, ki spodbujajo inkluzivnost, enakopravnost, raznolikost in sodelovanje, dodatno pa še, da bodo, kjer bo to mogoče, izvajali konkretne ukrepe v smeri povečevanja dostopnosti kulturnega in kreativnega sektorja za invalidne osebe, pa tudi druge skupine, ki so izpostavljene tveganjem socialne izključenosti ter marginalizacije. Poleg tega si bodo še posebej prizadevali za aktivno vključevanje ogroženih skupin.

»Osebe z okvarami vida imajo enako pravico do tega, da uživajo v kulturi, kot kdorkoli drug. Zato jo moramo narediti dostopno,« je izjavil predsednik EBU Rodolfo Cattani. »Zelo pomembno je, da EU s financiranjem programa Ustvarjalna Evropa dokaže, da je z zavezo enakopravnemu dostopu do kulture za invalidne osebe mislila resno.«

Več o novem programu si lahko preberete na:

http://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/ebu_press_release_on_creative_europe_regulation_2021-27.pdf

Vir: <http://www.euroblind.org/>

Projekt PARVIS

Živimo v vizualnem svetu, v katerem morajo organizacije, ki predstavljajo osebe z okvarami vida, izboljšati svoje veščine vizualne komunikacije, saj si s tem povečujejo možnosti za promocijo ter zaščito pravic slepih in slabovidnih državljanov pri odločevalcih, v medijih, pa tudi med splošno populacijo. Cilj projekta PARVIS je, da te organizacije opremi s širokim ter bogatim naborom namensko izdelanih in dostopnih komunikacijskih sredstev, ki bodo usklajena na ravni celotne Evrope. S tem bi se izboljšal domet gibanj za pravice oseb z okvarami vida po vsej Evropi. Za nacionalne organizacije slepih in slabovidnih oseb PARVIS predstavlja priložnost za množične, kolektivne akcije v smeri ozaveščanja splošne populacije o položaju njihovih sodržavljanov z okvarami vida, in to prav s sredstvi vizualne komunikacije. To je priložnost, ki je ne gre zamuditi, tudi če organizacija že izvaja napore v tej smeri, saj PARVIS omogoča tudi nadgradnjo že obstoječih kapacitet tako organizacij kot posameznikov za učinkovito zagovarjanje njihovih pravic. Projekt PARVIS se

torej ponaša s smelim ciljem množičnega ozaveščanja splošne populacije o pravicah slepih in slabovidnih oseb.

Zahvaljujoč finančnim sredstvom, s katerimi je projekt podprla Evropska skupnost, bodo lahko partnerji (EBU, Švedska zveza slabovidnih oseb in nizozemsko združenje Eye) v prihodnjih dveh letih namenili več kot 560.000 evrov razvoju orodij za naslavljanje širokega nabora ciljnih skupin: slepih in slabovidnih državljanov, splošne javnosti, politikov, medijev, pa tudi osebja in prostovoljcev, ki delajo v organizacijah slepih in slabovidnih oseb.

Ta orodja so predvidena za dolgoročno uporabo s strani članic EBU. Konzorcij, zbran v projektu, trenutno išče vsaj osem članic EBU, ki se bodo pripravljene vključiti v njihovo mednarodno kampanjo.

Več o projektu si lahko preberete na sledeči povezavi: https://pzn.org.pl/wp-content/uploads/2020/11/PARVIS_G.1.Detailed_work_programme_20200528.pdf

Vir: <http://www.euroblind.org/>

Odziv EBU na javni posvet pri Evropski komisiji o načrtu za Strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030

Cilj evropske Strategije o pravicah invalidov je invalidnim osebam zagotoviti polno in enakopravno socialno ter ekonomsko vključenost, zlasti pa svobodno življenje brez diskriminacije. Zato je njen pglavitni ukrep vnašanje določb Konvencije ZN o pravicah invalidov v evropski pravni red ter konsolidacija tega pravnega področja znotraj Evrope. Komisija trenutno izvaja pogovore o pripravah na aktivnosti v zvezi z omenjeno strategijo po letu 2020. Naslanja se na minulo obdobje 2010–2020, pri čemer je poudarek na usmerjenih akcijah ter upoštevanju pravic invalidov pri sprejemanju usmeritev, programov in instrumentov EU ne glede na to, katero področje urejajo.

EBU pozdravlja načrt Evropske komisije za Evropsko strategijo o pravicah invalidov po letu 2020, saj je komisija pri tem zavzela pristop, ki bo resnično zmožen opolnomočiti invalidne osebe – pod pogojem, da bodo za vsak sektor posebej sprejeti jasni ter ambiciozni cilji.

Vir: <http://www.euroblind.org/>

Izjava Svetovne organizacije slepih ob dnevu brajice

4. januar 2021 smo obeležili kot svetovni dan brajice. Ta praznik je leta 2018 razglasila Generalna skupščina ZN z namenom ozaveščanja o pomembnosti brajice kot komunikacijskega sredstva za uveljavljanje pravic slepih in slabovidnih oseb. Na ta dan, 4. januarja 1809, se je v Coupvrayu v Franciji rodil Louis Braille, izumitelj brajice, ki jo je zasnoval kot sistem za branje in pisanje zgolj prek dotika, razvil pa jo je posebej za slepe. Pisava uporablja posebne znake, ki so sestavljeni iz po šestih privzdignjenih pik, razvrščenih znotraj fiksne mreže. Pike je moč sestaviti v 63 različnih kombinacij, kar pomeni, da lahko z brajico zapisujemo večino jezikov, vanjo pa je med drugim moč prevesti tudi notni zapis.

Brajica je ključno orodje za opismenjevanje in vseživljenjsko učenje slepih oseb, za njihovo svobodo izražanja, pa tudi za njihovo socialno vključenost. Enaka načela so zapisana v členih 21 in 24 Konvencije ZN o pravicah invalidov ter v 4. cilju trajnostnega razvoja, ki se osredotoča na vključujoče ter enakopravno šolstvo in promocijo vseživljenjskega učenja za vse. Ob obeležbi mednarodnega dneva brajice je Svetovna zveza slepih pozvala vse države sveta, naj ratificirajo in implementirajo Marakeško pogodbo, ki distribucijo pisnih gradiv v brajici in drugih dostopnih oblikah odvezuje obveznosti iz naslova avtorskih pravic. To je izvrsten način, kako ohraniti relevantnost brajice v časih naglega tehnološkega razvoja. Obenem je takšno izvzetje ključnega pomena za države v razvoju, v katerih produkcija gradiv v brajici predstavlja velik strošek, kar zmanjšuje njihovo dostopnost za slepe. Ob vsem tem pa se je potrebno zavedati še, da je v obdobju pandemije COVID-19 za slepe in slabovidne osebe ključnega pomena, da jim je omogočen dostop do informacij v ustrezni obliki. Zato bi radi ob tej priložnosti vlade, politične odločevalce ter ostale deležnike pozvali, naj zagotovijo, da bo pisno gradivo na voljo v dostopnih formatih, vključno z brajico. Le tako lahko zagotovimo enakopravnost vseh. Svetovna zveza slepih prek podeljevanja štipendij slepim in slabovidnim osebam v manj razvitih državah vseskozi podpira učenje brajice. Za nadaljnje informacije in dostop do obrazcev za prijavo na štipendijske programe obiščite spletno stran zveze: <https://worldblindunion.org/programs/education/scholarships/>
Vir: <https://worldblindunion.org/>

Generalna skupščina WBU-ICEVI v letu 2021

Svetovna zveza slepih (WBU), Mednarodni svet za izobraževanje oseb z okvarami vida (ICEVI) in španska Nacionalna organizacija slepih (ONCE) sporočajo, da je določen nov datum generalne skupščine WBU-ICEVI. Ta bo v celoti potekala na spletu, in sicer med 28. in 30. junijem 2021. Krovna tema skupščine bo »Svetovno srečanje slepih: Kaj pomeni biti slep ali slaboviden?«
Mednarodni organizacijski komite je bil letošnjo generalno skupščino primoran prestaviti, da bi zaščitil zdravje udeležencev v razmerah globalne pandemije koronavirusne bolezni. Razumemo, da povezovanje prek spleta in sodobnih tehnologij za mnoge predstavlja izziv, vendar pa prosimo za razumevanje in potrpežljivost, medtem ko iščemo načine, kako bi sodelovanje na skupščini vseeno zagotovili vsem. Organizacija ONCE, ki gosti letošnjo skupščino, bo poskrbela za logistično podporo s ciljem zagotovitve udeležbe čim večjemu krogu udeležencev.
Vir: <https://worldblindunion.org/>

Na vrh

© 2002-2021 Vizitka RIKOSS Uredništvo, Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije